

Aanvullende notitie weidevogels Klaverblad Noordoost Heerenveen

A&W-notitie: 21-450

opdrachtgever	Gemeente Heerenveen
projectcode	21-450
Auteur(s)	M. Koopmans & E. van der Heijden
status	Concept
datum	21 juni 2022
autorisatie	M. Koopmans
kwaliteitscontrole	E. van der Heijden
uitvoerder	Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv Suderwei 2, 9269 TZ Feanwâlden Matrix II k1.08/1.09, 1098 XH Amsterdam Tel. 0511 474764, info@altwym.nl , www.altwym.nl

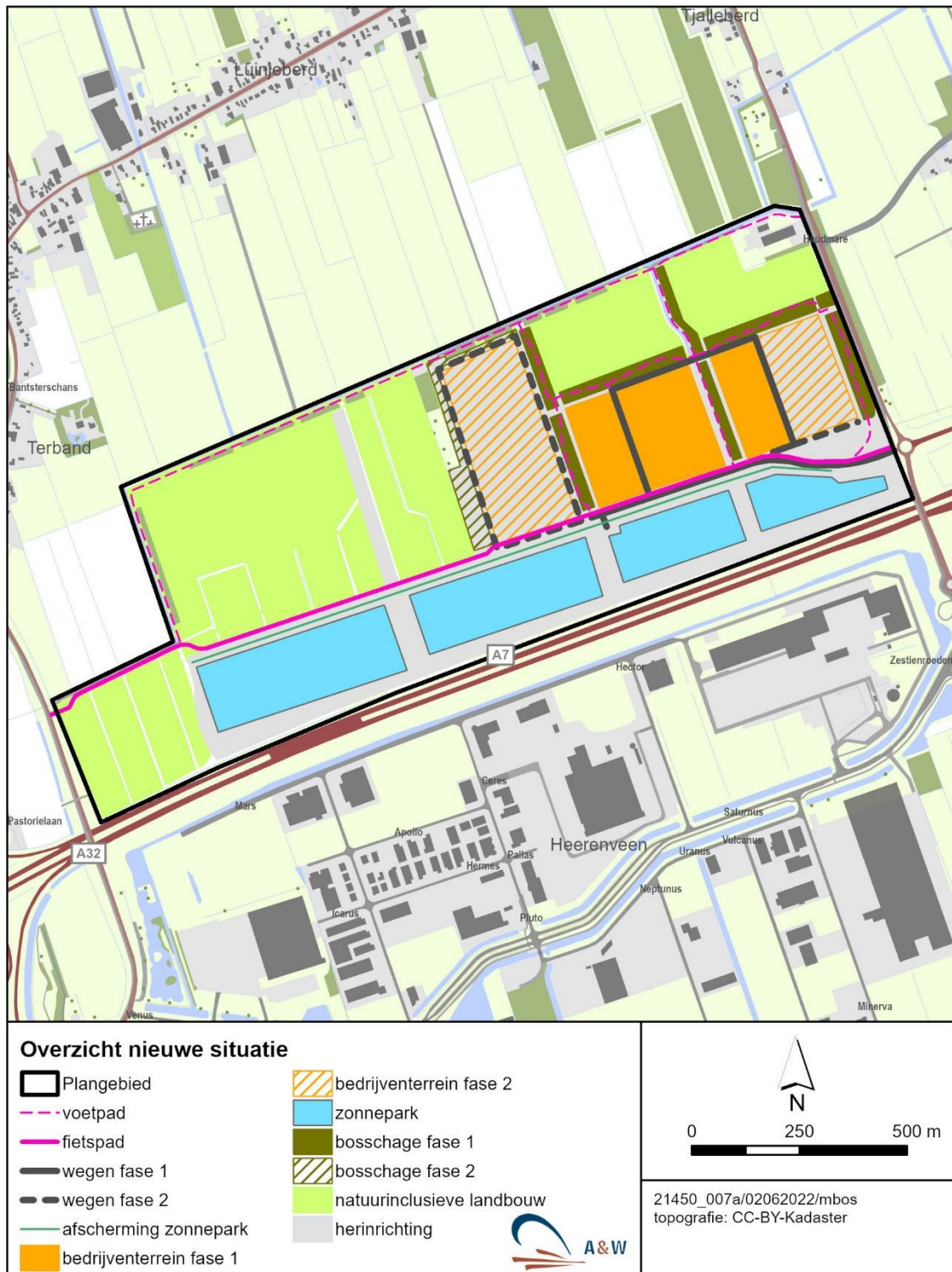
Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en vraagstelling	1
2	Weidevogels KNO	2
2.1	Effecten van de inrichting op weidevogels in noordelijk deel	2
2.2	Alternatieve leefgebieden in omgeving	5
2.3	Kansen voor weidevogels herinrichting plangebied KNO en het noordelijk deel	5
3	Natuurwetgeving KNO	6
3.1	Weidevogelkansgebieden	6
3.2	Zorgplicht in kader van Wet natuurbescherming	6
3.3	Weidevogels en jaarrond beschermde nestplaatsen	8
4	Conclusies	10
	<i>Bijlage 1 Gegevens weidevogels 2021</i>	<i>12</i>

Referentie

Koopmans, M. & E. van der Heijden 2022. Aanvullende notitie weidevogels Klaverblad Noordoost Heerenveen. A&W-notitie 21-450. Altenburg & Wymenga Ecologisch Onderzoek, Feanwâlden.

© Overname van gegevens uit deze notitie is toegestaan met bronvermelding.

Figuur 1.1. Overzicht van toekomstige inrichting van het plangebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en vraagstelling

De gemeente Heerenveen is voornemens om het gebied Klaverblad Noordoost in Heerenveen opnieuw in te richten met een zonnepark, een bedrijventerrein en percelen ten behoeve van natuur inclusieve landbouw. Bovendien is in het zuidelijk deel van het plangebied voorzien in een aantal percelen met water en moeras. Ook zal het gebied worden voorzien van een aantal extra landschapselementen met bosschages.

Het voornemen is in februari 2022 getoetst aan de Wet natuurbescherming (Kroezen 2022)¹. Daarnaast is in 2020 door Strijkstra (2020)² op een rij gezet op welke manier de inrichting van het gebied op een zo natuurvriendelijke manier kan plaatsvinden, zodat er zo min mogelijk aantasting plaatsvindt van de biodiversiteit. Ook kansen voor versterking van de biodiversiteit in het plangebied worden in dit rapport behandeld.

Recent zijn door de lokale Vogelwacht vragen gesteld over de inrichtingsplannen van het plangebied en de effecten hiervan op de weidevogelwaarden in het gebied ten noorden hiervan. Daarnaast zijn vragen gesteld over of de gemeente ten aanzien van weidevogels in dit gebied wel in voldoende mate rekening houdt met de Zorgplicht, zoals deze in de Wet natuurbescherming is vastgelegd. In verband hiermee heeft de gemeente Heerenveen aan Altenburg & Wymenga gevraagd om een ecologisch advies op te stellen waarmee de gemeente op afdoende wijze de vragen van de Vogelwacht kan beantwoorden.

Het gaat hierbij om de volgende vragen:

Ten aanzien van de ecologie van weidevogels

1. Wat is de invloed van de nieuwe inrichting van KNO (opgaande beplantingen, bebouwing, natuur inclusieve landbouw (figuur 1.1) op de aanwezigheid van de doelsoorten Gele kwikstaart, Kievit, Scholekster, Grutto en Tureluur in het gebied ten noorden van KNO (zie voor kaart met territoria bijlage 1).
2. Wat is de verwachting van A&W waar de doelsoorten naar uitwijken mocht het gebied ten noorden van het plangebied ongeschikt worden voor weidevogels. Met andere woorden: is er alternatief broedgebied voor deze soorten in de omgeving aanwezig?
3. Welke (andere) kansen bieden de ontwikkelingen in het plangebied KNO en het noordelijk deel voor de benoemde doelsoorten?

Ten aanzien van de natuurwetgeving

4. Waar dient de gemeente rekening mee te houden ten aanzien van de natuurwetgeving in relatie tot weidevogels ten noorden van het plangebied.
5. In relatie met bovenstaande vraag: in hoeverre en op welke manier moet de gemeente rekening houden met de Zorgplicht ten aanzien van het verlies van weidevogelwaarden ten noorden van het plangebied.

In deze notitie worden de antwoorden op deze vragen uitgewerkt.

¹ E. Kroezen 2022. Ecologische quickscan Klaverblad Noordoost, Heerenveen. A&W notitie 21-458. Altenburg & Wymenga Ecologisch Onderzoek, Feanwâlden.

² R. J. Strijkstra 2020. Ecologische onderbouwing aanpak biodiversiteit inrichting Klaverblad Noordoost te Heerenveen. A&W notitie 20-364#1v2. Altenburg & Wymenga Ecologisch Onderzoek, Feanwâlden.

* Bos, D. R. Kentie, G. Hoekstra Y. van der Heide E. Wymenga F. Hoekema, J. Hooijmeijer & T. Piersma De populaties van weidevogels in Nederland staan onder grote druk. De Levende Natuur - jaargang 118 - nummer 2 blz 40 -46.

2 Weidevogels KNO

2.1 Effecten van de inrichting op weidevogels in noordelijk deel

Aanwezigheid weidevogels noordelijk deel plangebied KNO

Op basis van de gegevens van de vogelwacht zijn er in 2021 17 nesten van de vier weidevogelsoorten aangetroffen in het noordelijk deel. Het gaat hierbij om Grutto (3 nesten), Scholekster (3 nesten), Tureluur (2 nesten) en Kievit (9 nesten). Gezien de oppervlakte van het onderzocht gebied (ongeveer 50 ha) varieert de dichtheid per soort tussen de 4 tot 18 nesten per 100 ha. Het gebied kan worden gekwalificeerd als een middelmatig weidevogelgebied.

Deze dichtheden liggen lager dan de grens voor de weidevogelkansgebieden, waarbij wordt uitgegaan van een minimale dichtheid van minimaal 10 broedparen Grutto per 100 ha of van minimaal 50 broedparen Grutto, Tureluur, Scholekster en of Kievit per 100 ha.

Effecten

De nieuwe inrichting van het plangebied KNO (opgaande beplantingen, bebouwing, natuur inclusieve landbouw) heeft mogelijk een uitstralend effect op de aanwezigheid van de doelsoorten Gele kwikstaart, Kievit, Scholekster, Grutto en Tureluur in het gebied ten noorden van KNO.

Er is hierbij mogelijk sprake van een indirect verstorend effect waarbij een onderscheid kan worden gemaakt naar verschillende typen verstorings(bronnen):

- Zichthinder: verlies van uitzicht voor broedvogels en pleisterende vogels door realisatie van opgaande structuren, zoals boomsingels en bebouwing;
- Visuele verstoring: verstoring van broedvogels en pleisterende vogels – maar ook bijvoorbeeld grotere zoogdieren - door zichtbare menselijke activiteiten, zoals wandelen, fietsen en andere recreatieve activiteiten;
- Geluidshinder: verstoring van broedvogels en pleisterende vogels door geluidsbelasting van verkeer;
- Lichtverstoring: verstoring door uitstraling van licht op broedplaatsen.

Zichthinder

Vogels die in een open landschap broeden, zoals weidevogels, hebben een voorkeur voor openheid in de directe omgeving. Dit hangt samen met de noodzaak om vroegtijdig grondpredatoren te kunnen signaleren. Het aanplanten van boomsingels en bosschages of het realiseren van bebouwing resulteert in opgaande structuren, die het uitzicht beperken en daarom als zichthinder worden benoemd, hebben een negatieve invloed op de weidevogelstand.

Visuele verstoring

De verstoringsgevoeligheid van vogels voor zichtbare menselijke activiteiten verschilt sterk per vogelsoort. Opvliegafstanden van vogels bij nadering door recreanten in graslandgebieden varieert van 10 tot 30 m bij Graspieper en Gele kwikstaart, 10 tot 200 m bij weidevogels en van 50 tot 200 m bij watervogels. Deze gevoeligheid hangt samen met grootte van de vogel, het gedrag en het landschapstype. Daarnaast hangt de verstorende werking samen met de aard van de activiteit en de frequentie.

Geluidshinder en lichtverstoring

De effecten van verkeerslawaaï langs wegen en spoorlijnen op broedende vogels zijn uitvoerig onderzocht. Hieruit is gebleken dat er minder vogels voorkomen nabij drukke verkeerswegen. Dit wordt veroorzaakt door de volgende (combinatie van) effecten waaronder verstoring door geluid; visuele verstoring en lichtverstoring. Nachtelijke verlichting kan een versturende invloed hebben op weidevogels. Uit een experimenteel onderzoek is gebleken dat wegverlichting de habitatkwaliteit voor de Grutto kan te verlagen tot een afstand van 100-200 m.

Samenvatting verstoringsafstanden

In de praktijk zijn de verschillende verstoringsaspecten moeilijk te onderscheiden. In de beoordeling van effecten volgen wij de door Provincie Fryslân aangehouden effectafstanden voor de benoemde verstoringsbronnen, en houden wij waar mogelijk rekening met broedvogelsoorten en lokale factoren. In tabel 2.1 zijn verstoringsafstanden van verschillende (landschappelijke) elementen op weidevogels in het onderzoeksgebied samengevat.

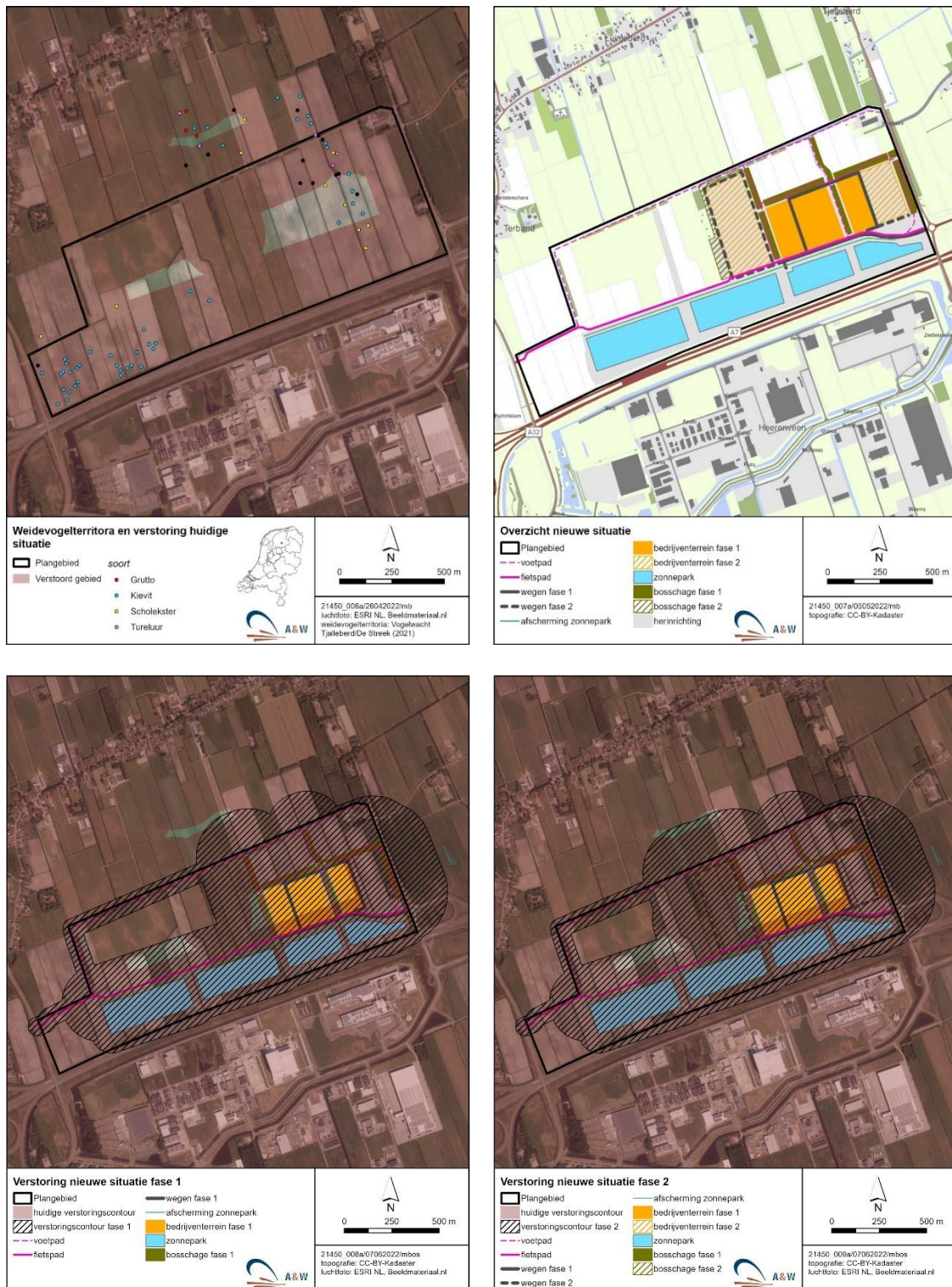
Tabel 2.1. Verstoringafstanden (in m) van verschillende landschapselementen in het onderzoeksgebied op weidevogels (bron: weidevogelnota Fryslân 2021 -2030 (Provincie Fryslân 2021)). Voor voetpaden zijn geen verstoringsafstanden vastgesteld, in dit advies gaan we uit van een vergelijkbare verstoring als een fietspad – 50 m.

Bron	Verstoringsafstand	Bron	Verstoringsafstand
spoor met bovenleiding	150	bos groot > 0,5ha	250
hoogspanningsleiding	100	bos klein < 0,5ha	200
bomenrij	200	bebouwd	300
heg haag	200	gebouwen	200
boom	200	autosnelwegen	150
hoogspanningsmast	100	provinciale wegen	100
zendmast	200	gemeentelijke wegen	50
gemaal	200	fietspaden	50
tankstation	200	voetpaden*	50

Effecten ten noorden van het plangebied KNO

In figuur 2.1 zijn de verschillende aspecten van de verstoring ruimtelijk weergegeven. Voor een groot deel is het plangebied KNO en het noordelijk deel in de huidige situatie verstoord door de aanwezige bebouwing, bossen, wegen en overige opgaande begroeiing en hiermee minder aantrekkelijk voor kritische weidevogels, zoals de Grutto. Wel is het zo dat deze situatie al vele jaren bestaat, zodat er sprake kan zijn van zekere gewenning door de aanwezige weidevogels aan deze omgeving of bepaalde storingsbronnen. Dit is mogelijk het geval ten noordoosten van het plangebied waar, op relatief korte afstand van enkele bosschages, meerdere nesten van de Kievit zijn aangetroffen. Dit betekent dat de extra verstoring die door de herinrichting wordt veroorzaakt waarschijnlijk als een nieuwe verstoringsbron wordt ervaren en het gebied minder aantrekkelijk wordt voor deze soort.

* Bos, D. R. Kentie, G. Hoekstra Y. van der Heide E. Wymenga F. Hoekema, J. Hooijmeijer & T. Piersma De populaties van weidevogels in Nederland staan onder grote druk. De Levende Natuur - jaargang 118 - nummer 2 blz 40 -46.

Figuur 2.1 a t/m d. a - Nesten van weidevogels in en in de directe omgeving van het plangebied KNO in 2021 in huidige verstoordde omgeving; b- Overzicht nieuwe situatie plangebied KNO; c en d Verstoring van de herinrichting fase 1 en 2 in het plangebied KNO en directe omgeving.

Naar verwachting zal deze soort na realisering van de herinrichting hier niet meer terugkomen. Uit figuur 2.1a blijkt verder dat een klein deel ten noorden van het plangebied nog onverstoord is. Hier is een cluster met weidevogels aanwezig waaronder enkele nesten van de Grutto. Op basis van de verstoringafstanden in tabel 2.1 wordt in figuur 2.1c en 2.1 d duidelijk tot hoever de versturende invloed vanuit de herinrichting in het noordelijk deel doorwerkt. Naar verwachting zal dit deel van het gebied minder aantrekkelijk worden voor de kritische weidevogels zoals de Grutto, waardoor deze het gebied op termijn zullen verlaten.

2.2 Alternatieve leefgebieden in omgeving

Om beter te begrijpen hoe weidevogels reageren op het verlies aan broedgebied en of het mogelijk is om ze alternatief broedgebied aan te bieden, is het onderzoeksprogramma 'Adres Onbekend Grutto's' door Altenburg & Wymenga en de RUG in opdracht van de provincie Fryslân en gemeente Leeuwarden uitgevoerd. Hierbij zijn gedurende de periode 2007-2015 individuele Grutto's gevolgd die oorspronkelijk een nest hadden op grasland dat verloren is gegaan door grootschalige ingrepen ten zuidwesten van Leeuwarden. Bijna honderd grutto's zijn voorzien van een unieke kleurringcode en samen met vogelwachters is over de jaren 2007 tot en met 2015 over deze dieren informatie verzameld. Een deel van de Grutto's, waarvan het oude broedgebied ongeschikt werd, was in staat een nieuwe broedplaats te vinden en vervolgens met succes een nest te laten uitkomen. Hervestiging vond merendeels plaats op korte afstand en in ongeveer 13% van de gevallen werd een verplaatsing over meer dan twee kilometer waargenomen, met uitschieters tot 15 kilometer. Deze exemplaren toonden een voorkeur voor gebieden waar al andere Grutto's broedden (Bos *et al.* 2017)*.

Als we uitgaan van de twee kilometer rond het noordelijk deel van het plangebied zijn, op basis van gegevens van de NDFF in de afgelopen drie jaren, geen clusters met grutto's meer aanwezig. Ook door de vogelwacht is aangegeven dat in een groot deel van het agrarisch gebied in de omgeving van het plangebied geen of nauwelijks grutto's meer voorkomen. De dichtstbijzijnde locaties met meerdere broedparen liggen rond de Deelen en in de omgeving van Tijnje, op 4 tot 7 km vanaf het plangebied. Naar verwachting zullen de broedparen grutto's, als gevolg van de herinrichting van het plangebied KNO naar deze locaties verhuizen.

Er is verder maar weinig informatie beschikbaar over verhuizingen door de doelsoorten Gele kwikstaart, Kievit, Scholekster en Tureluur als gevolg van habitatverlies door verstoring of herinrichting. Mogelijk dat de broedparen van de Kievit en Scholekster uit het noordelijk deel een plek op akkers in het westelijk deel of in de directe omgeving van het plangebied kunnen vinden. Deze exemplaren zullen dan ook de concurrentie aan moeten gaan met de al aanwezige broedparen en de broedparen die ook door herinrichting uit het plangebied zelf verdwijnen.

2.3 Kansen voor weidevogels herinrichting plangebied KNO en het noordelijk deel

Zoals blijkt uit de figuren 2.1c en 2.1d is er na herinrichting van het plangebied KNO geen onverstoord oppervlakte meer aanwezig binnen het plangebied en het gebied ten noorden hiervan. Een klein deel binnen het plangebied (10 - 15 ha, afhankelijk van de fase) zal niet extra worden verstoord door de herinrichting (figuur 2.1 c/d), maar dit deel is aan alle kanten omgeven met storingsbronnen waardoor het naar verwachting onaantrekkelijk zal zijn voor kritische weidevogels, zoals Grutto en Tureluur en deze zich hier niet zullen vestigen. Door het herinrichtingsplan zijn de kansen voor de andere doelsoorten Scholekster en Kievit in dit gebied zeer beperkt en zijn er lage dichtheden aan deze soorten te verwachten. Dit geldt ook voor de Gele kwikstaart.

* Bos, D. R. Kentie, G. Hoekstra Y. van der Heide E. Wymenga F. Hoekema, J. Hooijmeijer & T. Piersma De populaties van weidevogels in Nederland staan onder grote druk. De Levende Natuur - jaargang 118 - nummer 2 blz 40 -46.

3 Natuurwetgeving KNO

3.1 Weidevogelkansgebieden

Binnen de Provincie Fryslân liggen gebieden die door Gedeputeerde Staten van Fryslân zijn aangewezen als weidevogelkansgebied. Het gaat om gebieden die vanwege de aanwezigheid van grote aantallen weidevogels bescherming verdienen of waar er in de toekomst potenties liggen om weidevogelwaarden te ontwikkelen. Het beschermingsregime van deze weidevogelgebieden is wettelijk vastgelegd in de Verordening Romte 2014. Deze stelt dat:

“Een ruimtelijk plan voor landelijk gebied dat betrekking heeft op gronden die gelegen zijn in of grenzen aan gebieden die op de kaart Weidevogelbieden zijn aangewezen als weidevogelkansgebieden of weidevogelparels, voorziet in een regeling waarmee voldoende openheid en rust van die gebieden wordt gehandhaafd, met dien verstande dat de agrarische productiefunctie inclusief de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande agrarische bedrijven zijn toegestaan”.

Dit betekent dat in principe er geen ontwikkelingen zijn toegestaan in een gebied dat is aangewezen als weidevogelkansgebied. Hiervan kan worden afgeweken mits de natuurwaarden goed zijn afgewogen tegen de ruimtelijke ingreep, er mitigerende maatregelen worden genomen en er compensatie plaatsvindt door een storting van een bedrag in het weidevogelfonds.

Het gebied ten noorden van het plangebied is geen onderdeel van een door de Provincie Fryslân aangewezen weidevogelkansgebied. Dit betekent dat er vanuit de Verordening Romte er geen knelpunten zijn wanneer er ten noorden van het plangebied weidevogelwaarden verloren gaan als gevolg van het voornemen.

3.2 Zorgplicht in kader van Wet natuurbescherming

Theoretisch kader

In de Wet natuurbescherming (Wnb) wordt voorzien in een Zorgplicht. Deze luidt als volgt:

Artikel 1.11

1. *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.*
2. *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:*
 - a. *dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
 - b. *indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
 - c. *voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.*

Hoewel op het eerste gezicht lijkt dat dit artikel een grote reikwijdte heeft, valt dit in de praktijk mee. Het artikel moet namelijk worden gezien als 'vangnetfunctie'. Dit betekent dat het dient als 'vangnet' voor soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifieke bescherming geldt. In een memorie van toelichting wordt de toegevoegde waarde van de Zorgplicht als volgt omschreven (www.stibelog.nl):

- *“voor Natura 2000-gebieden heeft de voorgestelde Zorgplicht een beperkte zelfstandige betekenis, omdat hoofdstuk 2 van de wet al voldoende andere instrumenten bevat. De Zorgplicht heeft daarom primair het karakter van het vastleggen van een algemeen beginsel ten aanzien van de eigen verantwoordelijkheid van eenieder voor een zorgvuldige omgang met de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.*
- *voor soorten die beschermd worden op grond van hoofdstuk 3 van de wet wordt gesteld dat het in principe voldoende is dat wordt voldaan aan de vereisten van dat specifieke beschermingsregime. De toegevoegde waarde van de Zorgplicht is er (aldus de memorie van toelichting) voor de bescherming van deze soorten in de eerste plaats in gelegen ook bij de voorbereiding van handelingen al de nodige zorgvuldigheid in acht moeten worden genomen; en ook bij de daadwerkelijke verrichting van de handeling steeds alertheid is geboden om nadelige effecten te zoveel mogelijk te voorkomen.*
- *voor de bescherming van dieren en planten van soorten waarvoor geen specifiek beschermingsregime geldt op grond van hoofdstuk 3, heeft de Zorgplicht wel zelfstandig betekenis. Op grond van de zorgplichtbepaling moeten schadelijke handelingen in beginsel achterwege worden gelaten dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen”.*

In de volgende paragraaf wordt ten aangegeven hoe in de praktijk ten aanzien van weidevogels met de Zorgplicht wordt omgegaan.

De Zorgplicht in de praktijk

In de praktijk gaan alle ecologische adviesbureaus op een ongeveer identieke manier om met de Zorgplicht. Dit betekent dat dit artikel alleen wordt toegepast op soorten die niet direct vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming. Dit zijn dan soorten die geen wettelijke bescherming genieten, maar die wel als kwetsbare en/of gevoelige soort zijn opgenomen in de Rode lijst. Ook beschermde soorten die vanuit de Provincie een vrijstelling hebben voor het overtreden van verbodsbepalingen, worden door adviesbureaus vaak meegenomen in de Zorgplicht. Bij deze categorie moet worden gedacht aan bijvoorbeeld (zeer) algemene soorten amfibieën, vissen en zoogdieren.

In de praktijk spitst de Zorgplicht zich vooral toe op het voorkomen van grote schade aan een populatie niet beschermde of vrijgestelde soorten door het nemen van verschillende maatregelen. Het gaat hierbij om de uitvoering van de werkzaamheden en betreft niet de planvorming. Praktijkvoorbeelden zijn:

- het buiten de voortplantingsperiode van amfibieën en vissen dempen van waterlopen,
- het vooraf leegvissen van sloten bij dempingswerkzaamheden,
- het verplaatsen van planten van de Rode lijst bij het uitvoeren van graafwerkzaamheden, etc.

Deze maatregelen zijn relatief makkelijk toepasbaar en kunnen daarom als redelijk worden beschouwd. Ze worden daarom ook vaak geëist door het bevoegd gezag (de Provincies of RVO).

Ook wordt hier op gehandhaafd. In hoeverre de Zorgplicht ook geldt voor de weidevogels ten noorden van het KNO-gebied wordt hieronder verder toegelicht.

De Zorgplicht en weidevogels

Het gebied ten noorden van het KNO-gebied is niet aangewezen als weidevogelkansgebied en heeft geen overige beschermde status. Wel genieten (bebroede) nesten van weidevogels een bescherming op grond van Hoofdstuk 3 van de Wnb, dwz vanuit de soortenbescherming. Deze bescherming geldt alleen in de periode tijdens het broedseizoen. Verstoring van actieve nesten is niet toegestaan volgens de Wet natuurbescherming. Indien de werkzaamheden plaatsvinden buiten het broedseizoen of door te verzekeren dat geen broedende vogels in en rond het plangebied aanwezig zijn, kunnen negatieve effecten worden uitgesloten.

Vanuit de provincie Fryslân is aangegeven dat de zorgplicht wordt ingezet om de nodige zorgvuldigheid te borgen, zowel bij de voorbereiding van de plannen (het laten doen van onderzoek, het bepalen van mitigerende maatregelen) en bij de uitvoer. Vanuit dit oogpunt vallen de broedvogels (weidevogels) niet onder de zorgplicht, maar worden deze vanuit de soortenbescherming beschermd.

3.3 Weidevogels en jaarrond beschermde nestplaatsen

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd.

Indien bij een ruimtelijke ingreep een jaarrond beschermd nest verloren gaat, is er sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. In dat geval dient een ontheffing van de Wnb te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân). Een dergelijke ontheffing wordt alleen verkregen als de ruimtelijke ingreep kan worden beschouwd als zijnde van wettelijk, belang, als er sprake is van mitigatie en de verloren nestplaats wordt gecompenseerd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen in de Wnb. De lijst bestaat uit vijf categorieën vogels. Hieronder wordt daar in relatie tot weidevogels iets dieper op ingegaan.

Categorie 1 t/m 4

Bij de categorieën 1 t/m 4 gaat het om soorten zeer plaatsgetrouwe vogels die ieder jaar gedurende de broedperiode terugkeren naar een specifieke nest, jaarrond gebruikte nesten of koloniebroeders. Soorten die hiertoe gerekend worden zijn bijvoorbeeld Buizerd, Sperwer, Slechtvalk, Wespandief, Huismus, Gierzwaluw, etc.

Categorie 5

Categorie 5 omvat een groep vogels waarvan de nesten alleen jaarrond beschermd zijn als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen. Door de Provincie Fryslân zijn de Grutto en Scholekster opgenomen in de lijst van categorie 5 van vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen, dit beschermingsregime zal van 1 juli 2022 van kracht zijn. Het beschermingsregime waaronder deze categorie valt luidt voor de Provincie Fryslân als volgt:

“Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij er sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen”.

Zijn de nestplaatsen van weidevogels in gebied ten noorden van KNO jaarrond beschermd?

Door de provincie Fryslân is aangegeven dat een jaarrond beschermde status categorie 5 betekent dat de soort locatietrouw is maar voldoende flexibel is om zich elders in de omgeving te vestigen. Echter de nestplek is jaarrond beschermd als het verdwijnen ervan invloed kan hebben op de staat van instandhouding van de soort. De nestplaatsen zijn dus jaarrond beschermd indien een activiteit significant nadelige gevolgen zou hebben voor de lokale subpopulatie van deze soort.

Door toekomstige verstoring vanuit het KNO naar het noordelijk deel worden 3 nesten van de Grutto en 2 nesten van de Scholekster verstoord. De dichtstbijzijnde locaties met meerdere broedparen Grutto's liggen rond de Deelen en in de omgeving van Tijnje, op 4 tot 7 km vanaf het plangebied. Naar verwachting zullen de broedparen grutto's, als gevolg van de herinrichting van het plangebied KNO naar deze locaties verhuizen. Ook zijn er in de omgeving voldoende alternatieve broedlocaties aanwezig van gelijke kwaliteit voor Scholekster. Dit betekent dat de nestplaatsen van Scholekster en Grutto in het gebied ten noorden van KNO niet worden beschouwd als jaarrond beschermd.

4 Conclusies

In de onderstaande tekst worden de antwoorden op de vragen samengevat

Ten aanzien van de ecologie van weidevogels

- Wat is de invloed van de nieuwe inrichting van KNO (opgaande beplantingen, bebouwing, natuur inclusieve landbouw op de aanwezigheid van de doelsoorten Gele kwikstaart, Kievit, Scholekster, Grutto en Tureluur in het gebied ten noorden van KNO.

De herinrichting van het plangebied KNO zal tot gevolg hebben dat de akkers en graslanden in het noordelijk deel door de verstoring voor weidevogels minder aantrekkelijk wordt. Hierdoor zal naar verwachting het aantal weidevogels afnemen of verdwijnen.

- Wat is de verwachting van A&W waar de doelsoorten naar uitwijken mocht het gebied ten noorden van het plangebied ongeschikt worden voor weidevogels. Met andere woorden: is er alternatief broedgebied voor deze soorten in de omgeving aanwezig?

De dichtstbijzijnde alternatieve locaties voor de Grutto liggen rond de Deelen en in de omgeving van Tijnje, op 4 tot 7 km vanaf het plangebied. Naar verwachting zullen de broedparen Grutto's, als gevolg van de herinrichting van het plangebied KNO naar deze locaties verhuizen. Mogelijk dat de broedparen van de Kievit en Scholekster uit het noordelijk deel een plek op de akkers in het westelijk deel of in de directe omgeving van het plangebied kunnen vinden. Deze exemplaren zullen dan ook de concurrentie aan moeten gaan met de al aanwezige broedparen en de broedparen die ook door herinrichting uit het plangebied zelf verdwijnen.

- Welke (andere) kansen bieden de ontwikkelingen in het plangebied KNO en het noordelijk deel voor de benoemde doelsoorten?

Door de aanwezigheid van verschillende verstoringbronnen in de huidige en toekomstige situatie zal het plangebied KNO en het noordelijk deel hiervan onaantrekkelijk worden voor (kritische) weidevogels. Hierdoor zal naar verwachting het aantal weidevogels door de herinrichting van het plangebied KNO afnemen of verdwijnen. Door de herinrichting zijn de kansen voor de doelsoorten zeer beperkt.

Ten aanzien van de natuurwetgeving

- Waar dient de gemeente rekening mee te houden ten aanzien van de natuurwetgeving in relatie tot weidevogels ten noorden van het plangebied.

Weidevogelkansgebieden

Het deel ten noorden van het plangebied ligt niet in een gebied dat door de Provincie Fryslân is aangemerkt als weidevogelkansgebied. Het voornemen leidt daarom niet tot een knelpunt met het beschermingsregime van weidevogelkansgebieden zoals vastgelegd in de Verordening Romte.

Jaarrond beschermde nestplaatsen broedvogels

Door de provincie Fryslân is aangegeven dat een jaarrond beschermde status categorie 5 betekent dat de soort locatietrouw is maar voldoende flexibel is om zich elders in de omgeving te vestigen. Door de Provincie Fryslân zijn de Grutto en Scholekster opgenomen in de lijst van

categorie 5 van vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen, dit beschermingsregime zal van 1 juli 2022 van kracht zijn. Naar verwachting zullen de broedparen Grutto's (3) en Scholeksters (2) in de omgeving van het plangebied een andere broedplaats kunnen vinden. Dit betekent dat de nestplaatsen van Scholekster en Grutto in het gebied ten noorden van KNO niet worden beschouwd als jaarrond beschermd.

- In relatie met bovenstaande vraag: in hoeverre en op welke manier moet de gemeente rekening houden met de Zorgplicht ten aanzien van het verlies van weidevogelwaarden ten noorden van het plangebied.

Vanuit de provincie Fryslân is aangegeven dat de zorgplicht wordt ingezet om de nodige zorgvuldigheid te borgen, zowel bij de voorbereiding van de plannen (het laten doen van onderzoek, het bepalen van mitigerende maatregelen) en bij de uitvoer. Vanuit dit oogpunt vallen de broedvogels (weidevogels) niet onder de zorgplicht, maar worden deze vanuit de soortenbescherming beschermd.

Bijlage 1 Gegevens weidevogels 2021

